

Å gråte for barn

Ingenting er så uutholdelig sørgelig som at barn lider. Ingen ting rører meg så lett som når barn som har det vondt, får det godt. Tårene strømmer lettere jo eldre jeg blir.

TEKST

Haldis Hjort

PUBLISERT 4. desember 2007

LYKKELIG: Astrid Lindgrens fortellinger om Tjorven, sanktbernhardshunden Båtsmann og de andre på Saltkråkan, kan være rørende lesning.

Foto: SF Norg

Noen kaller det «emosjonell inkontinens», og setter den tilintetgjørende betegnelsen «sentimentalitet» på slike tårer. Men nå vil jeg ikke tilintetgjøres av det mer, jeg vil være stolt, og tro at jeg blir mer og mer klok av hjertet for hvert år. Rørelsens tårer er hjertets

vårregn som skyller bort gammel skitten is. Vårregn får de uskyldigste og modigste til å stikke hodet opp av jorda.

Hjertegripende

Astrid Lindgren er en mester til å få meg på grinern. For eksempel når Rasmus på loffen – barnehjemsbarnet som trodde at ingen voksne ville ha ham, til slutt møter en snill, snill dame i en liten rød svensk stue som brer ut armene. Når brødrene Løvehjerte tør å ta det store spranget. Når Lillebror på Saltkråkan *likevel* får et dyr som er hans; verdens herligeste valp. Og i samme bok høydepunktet av dramatikk; De voksne sier til Tjorven at sanktbernhardshunden Båtsmann med de bunnløst trofaste øynene sine må skytes. Men i siste øyeblikk forstår de at han er uskyldig, og han får leve og får et kilo kjøttdeig som oppreisnings-gave. Tjorven er så lykkelig at hun ikke klarer å slutte å gråte, og ikke jeg heller.

Men det aller, aller mest uutholdelig hjertegripende er historien om Emil i Lønneberget og hans gode venn Alfred. Alfred har fått blodforgiftning som blir farligere for hver dag. Det snør så mye at de voksne gir opp å få kjørt ham til doktoren. Men Emil drar Alfred opp i sleden, spenner hesten sin for og kjemper seg fram, han måker snø, gråter, roper, pisker, klapper og peiser på hesten, måker, gråter, pisker og klapper. Tårer, svette og store, smeltende snøfller renner. Og så er vi på dramaets høydepunkt: Emil når fram til gammeldoktoren, både han og hesten klarer ikke mer, og med sine siste krefter løper Emil inn på venteværelset og skriker: «Alfred ligger ute i sleden og dør!» Men gammeldoktoren skjønner. Alfred blir reddet, og doktoren skriver et brev til foreldrene: «Dere kan være stolte av sønnen deres». Da blir det bare hulk, hulk for meg.

Juleaften

Så er det Barbra Ring, som skriver om de sju søsknene som mister foreldrene sine plutselig i juleuken. Familier i bygda, gode naboer som de er, vil ta til seg ett av barna hver. Da kommer den tjukke Marte Svennerud, rik men med et hjerte av gull, hun slår den svære neven sin i bordet og sier «Je tek dem alle sju. Itte no knussel!» Bare når jeg skriver dette, blir øynene våte.

Ibsen er heller ikke borte. Hver første juledag skal én i familien prøve å lese *Terje Vigen* for de andre. Men når stakkaren kommer til setningen: «...men Terje strøg over barnets slæb: 'nej, den som frelste, da værste det kneb, det var nok den lille *der!*» – da bærer ikke stemmen lenger, og en annen må overta. Wergeland er også en stor prøvelse i julen, enten det nå er i diktet «Juleaften» om den gamle jøden som vil redde et lite barn fra kuldedøden. Eller eventyret om Vesle Hans, som vil hente ved til den gamle bestemoren som sitter og fryser, og han går ut i dyp snø og samler et stort fange med kvist, men da han kommer hjem, er kvistene fulle av blomster og blad. Vesle-Hans hulker: «Det kan jo ikke brænde!» Men da, da, er det at bestemor sier de ordene som er livsfarlige for en tåreperse: «Ak, mit Barn, din Kjærlighed/ er den Ild/ som varm og mild/ min Vinter gjør til Sommer.»

Varme

Jeg er glad for at min evne til å bli rørt er blitt større, og stoler på at det betyr at jeg har fått et varmere hjerte med årene, for alle barn. Det er ikke slik at varmen begrenser seg til egne barnebarn og lille Madeleine. Det er fattige barn i London (Dickens' julefortelling), det er dagens gatebarn i Baltikum (Saabye Christensen, *Modellen*) eller krigstraumatiserte afghanske barn (Khaled Hosseini; Drageløperen)...

Takk til alle forfattere og andre kunstnere som Margreth Olin, som får oss til å gråte og også gjøre noe, for barn. Margret kjemper så hardt for enslige mindreårige asylsøkere i aksjonen nestekjaerlighet.no, og vi i Menneskerettighetsutvalget i Norsk Psykologforening har også vært med. Åpne hjertene deres, kjære lesere og politikere!

Teksten sto på trykk første gang i Tidsskrift for Norsk psykologforening, Vol 44, nummer 12, 2007, side 1510-1511

TEKST

Haldis Hjort, Privat praksis/SINTEF Helse, Oslo